

Fr. Ks. Lukman, Martyres Christi, Celje 1934, str. 282.

Naša je opća, a i domaća osim solinskih mučenika, hagiografska literatura vrlo siromašna. Zato treba pozdraviti ovo djelo dr. Lukmana, u kojemu je on prikazavši ukratko najnovije rezultate zamršenih pitanja žića mučenika prvih stoljeća kršćanstva, donio slovenski prijevod 30 acta martyrum iz vremena od polovine II. st. do oko 320 godine.

Knjiga je razdijeljena u dva dijela. U prvom dijelu, zgodovinski okvir, § 1—7, str. 3—40, auktor govori o odnosu kršćanstva prema rimskoj državi od njegovih početaka u I. st. do IV. st., kad je konačno dobilo slobodu, postalo ravnopravno poganstvu. U § 1 sintetički navodi uzroke progona, a u ostalim §§ ukratko pertraktira progone, naravno pustivši po strani već zastarjelu podjelu na 10 glavnih progona, a primivši modernu u dvije periode prema objektu protiv kojega se postupalo. U prvoj periodi do svršetka II. st. progon je bio uperen protiv pojedinaca, a u drugoj periodi, od III. st. dalje, protiv Crkve, protiv kršćanstva kao takvoga, i to u prvoj polovini III. st. još neodlučno ali od druge polovine dalje stalno (str. 6—7). U prvoj periodi nije bilo posebnih zakona Nerona ili kojega drugoga cara protiv kršćana, nego da se postupalo po kriminalnomu postupku (str. 8), ali svoje vrsti (str. 13), što auktor dokazuje po pismima Plinija Sekunda caru Trajanu i Trajanova odgovora Pliniju iz god. 112—113; auktor donosi prijevod pisma i odgovora (str. 10—12) sa stvarnim komentarom. Pri izvodima iz ovih pisama dobro bi bilo da je auktor naveo današnja razna mišljenja o pravnoj podlozi i pravnom postupku protiv kršćana. U drugoj periodi Septimije Sever pod teške kazne zabranjuje prelaze na kršćanstvo, dok Decije a za njim osobito iDoklecijan izdaju posebne edikte uz određene kazne protiv kršćanstva.

Na svršetku prvoga dijela, str. 41—46, § 1 i 2, auktor govori o nazivu martyr i confessor te o aktima mučenika uopće.

Drugi pak, glavni dio, ove radnje je prevod raznih žića mučenika (acta martyrum) njih 30, str. 49—276, §§ 1—30; svako poglavlje sadrži svoja acta. Pri pojedinom pak žiću, auktor najprije donosi ukratko historijat dotičnih akata, zatim slovenski prijevod, popraćen sa kritičkim aparatom, stvarnim i historijskim opaskama, u kojima je auktor pokazao svoju historijsko-arheološku i teološku spremu.

Od naših mučenika donosi akta sv. Irineja biskupa Srijema († 25. III. 304.); sv. Poliona crkavnoga lektora u Cibalae, današnjim Vinkovcima († 27. ili 28. IV. 304.); sv. Kvirina, biskupa Siska († 4. VI. 309.).

Knjiga svršava sa indeksom mučenika, a šteta što nema općega indeksa. Na kraju je priložena historijska geografska karta sa oznakom mjesta koja se u aktima spominju.

M. Barada.

Dr. Ante Messner - Sporšić: Po blizom Orijentu, putne crtice iz Egipta, Palestine, Sirije, Cipra. Zagreb 1935. 8°, str. 212. Tisak Tipografije d. d.

U lijepoj opremi, na dobrom papiru, u čistom tisku, sa desetak ilustracija dao nam je prof. Messner-Sporšić u ovoj knjizi u jednom laganom stilu sliku i opis svoga puta po blizom Orijentu. To su krajevi, kamo ovih